

ՃԱՆՁԵՐ ՈՒ ՄԱՄՈՒԿՆԵՐ

Նորաւի իշխան մը օր մը հարցուց :

« Աստուած ճանճերն ու մամուկները ինչո՞ւ ստեղծեր է այդ ճճիներն մարդո՞ւս բնաւ օգուտ չ'ունին . եթէ ձեռքէս զարձամէնքն ալ կը ջնջէի աշխարհիս երեսէն : »

Դաստիարակը սլատասխանեց .

« Ամբողջ արարչութիւնն աշխարհ իմաստութեամբ կարգադրուած է որ , ամենէն փոքրիկ արարածներն իսկ իրենց օգուտըն ունին , թէ և շատ անգամ զրապէս չենք կրնար ապացուցանել զայս :

— Լա՛ւ յարեց իշխանն , կ'ընդունիմ

որ ճճիներն օգտակար ըլլան արարչադոր ծովեան ամբողջութեանը . բայց մարդուն համար շատ հեղ տանջանք են :

— Աստուած , պատասխանեց դաստիարակն , մարդուն ալ իւր հայրական բարութիւնն ցոյց կտայ իր ամենաչընչին արարածին միջոցաւ , և նորա կեանքը կը փրկէ :

— Աղանհնար կ'երեւայ ինձ , յարեց իշխանն : Ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ որ ես , կենացս պահպանութիւնը ճանճի մը կամ մա-

մուկի մը սլարտաւոր ըլլամ :

Քանի մը տարի վերջը , իշխանը պա-

տերազմի էր դացեր, և օր մը ստիպուեցաւ թշնամեաց երեսէն փախչիլ: Իրիկուան, վաստակարեկ, անտառի մը մէջ ծառի մը տակ քնացաւ: Թշնամի գինւոր մը, որ գաղտուկ ետեւէն եկած էր, կամաց մը անոր մօտեցաւ սուր ի ձեռին, զայն սպաննելու համար: Նոյն պահուն ճանձ մը թառեցաւ իշխանին այտին վրայ և անանկ ուժով խայթեց՝ որ ընդոտ տրթնցաւ:

Անմիջապէս ոտքի ելլելով՝ սուրը քաշեց և զօրքն ստիպուեցաւ փախչիլ:

Երբ վտանդն անցաւ, նոյն անտառին մէջ քարանձաւ մը դնաց սրահուրեցաւ: Գիշերը մամուկ մը ոտայն հիւսեց քարանձաւին բերանը: Առաւօտուն իր աշխատութիւնն աւարտեր էր: Այս միջոցին երկու զինուոր, որ փախստական իշխանը կը փնտռէին, քարանձաւին առջեւէն անցան: Իշխանը լսեց որ իրարու հետ կը խօսակցէին:

« Նայէ՛, կ'ըսէր մէկը, հոս պահուած ըլլայ:

— Ո՛չ, կը պատասխանէր միւսը, կարելի չէ որ այս քարանձաւին մէջ ըլլայ, վասն զի ներս մտած ատեն, սա սարդի ոտայնը պատռած ըլլալու էր: »

Երբ զինուորներն դացին, իշխանն ձեռքերը յերկինս վերցնելով՝ ըսաւ.

« Ո՛վ Աստուած իմ, ո՛րքան շնորհապարտ եմ քեզ: Երէկ ճանձի մը ձեռք կեանքս փրկեցիր, այսօր ալ մամուկի մը միջոցաւ: Ո՛րքան բարի եմ քու ձեռագործներն: »

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԸ

Մեծ հանդէս կար Լօնտօնի Հարիսսըն, Կրէկօրի Սիւլիվան և Բնի տանը մէջ: Գրասենեակներն դոցուեր էին: Ընդարձակ սեղանատան մէջ հարիւր հոգի

խմբուեր էին: Հրաւիրեց ջառասուռն հարուստ վաճառականին ազգականներն, եղբայրները, տղաքն, աղջիկներն, թոռները, եղբորորդիքն էին: Մնացեալ վաթսուռն Հարիսսըն և Կրէկօրի Սիւլիվան տան զանազան աստիճանի պաշտօնեայներն էին:

Ճաշն առաւ էր: Զուարթութիւնն ընդհանուր էր և Կրէկօրի, ուրախ դիմօք, իւր բոլոր հիւրերն ժպտելով և անուշ խօսքերով ընդունէր էր:

Վերջապէս եկաւ Անկլիացւոց համար ամէնէն կարեւոր ժամն, այն է բաժակներ առաջարկելու ժամը:

— Տղաքս, ըսաւ Կրօկօրի Սիւլիվան՝ խօսքն իր ընտանիքին ուղղելով, իմ միւս տղաքս, ըսաւ պաշտօնեայներուն, այսօր կ'ուզեմ յայտնել ամէնուր ինչ որ ձեռնէ շատն չեն գիտեր, այն է հարստութեան ծագումը: Ինքզինքս անարժան պիտի համարէի այս բարեբաւտութեան, եթէ մոռնայի այսօր յայտնել ձեզ ուսկից և ո՛րմէ դալը:

Հիմայ երկու բաժակ պիտի առաջարկեմ երկու անձանց յիշատակին, որ անդի ծայր սիրելի է ինձ և որ ձեզ համար ալ նուիրական պիտի լինի քիչ մը վերջը: Հօրս՝ Տանիէլ Սիւլիվանի և ծէյմա Հարիսսընի յիշատակին պիտի խմենք, տղաքս . . . :

Հուրրա՛ Տանիէլ Սիւլիվանի համար:

Հուրրա՛ ծէյմա Հարիսսընի համար:

Երբ ընդհանուր աղաղակն դադրեցաւ.

— Հայրս, բարի հայրս, ըսաւ Կրէկօրի Սիւլիվան, որու ձայնն այլայլեցաւ այս բառն կրկնած ատեն, հայրս՝ Տանիէլ Սիւլիվան, իմ ծնեկէս առաջ քաջ, աղնիւ և աղքատ գործաւոր մ'էր իւրանաւայի:

Երբ ես ծնայ, պարտաւորեցաւ Տղաքինէն ելլել, ուր գործ չկար և մօրս ու ինձ հետ եկաւ Լօնտօն՝ կինն ու տղան ասլրեցնելու միջոց գտնելու համար:

Մայրս շատ հեղ կ'ըսէր թէ սրտերնին ելեր էր, երբ հարկ եղած էր թողուլ իրենց դալար ու գեղածիծաղ կղզին : Բայց կարօտութիւնն հառաջանքները չի սեպեր : Բարեբախտաբար հայրս, իւր ազնիւ դէմքովն և հուժկու կազմուածքովն, եկածին պէս գործ դտաւ թայմզի այն գործարաններէն մէկուն մէջ, ուր աշխատող բազկաց համար միշտ գործ կայ : Ութ տարի գործերն աղեկ դացին : Հայրս զուարթօրէն կը կատարէր իւր դժուարին արուեստը : Սիրելի եւ ազնիւ մայրս, որու խելքը միտքը ամուսնոյն և տանը վրայ էր, ասեղնեգործութիւն ընելով՝ մեր դիւրակեցութեանն կ'օգնէր : Նրկուքն ալ երջանիկ էին՝ վաղուան հոգն Աստուծոյ ձգող խոնարհ անձանց անմեղ երջանկութեամբն : Դուք իրարմէ ետեւ ծնաք, Ժօէ և Ժօնաթան . Բէննի և Պէրթա, Լօնտրա երթալնուս առաջին չորս տարուան մէջ . կը մեծնայիք ու կ'աճէիք, և երբ կիրակի ըլլար, տեսնելու էր թէ մեր հայրն ու մայրը ճրքան կը հպարտանային զմեզ մաքրուած և կիրակի առուր հազուադէպ հազած ցոյց տալով դրացիներուն :

Ասանկ համեստ երջանկութիւն մը պէտք էր զերծ ըլլար բախտին հարուածներէն, բայց անանկ չեղաւ :

Սր մը, աղետաբեր օր մը, հայրերնիս տուն եկաւ, առաջին անգամ ըլլալով անկատար թողլով իւր օրական աշխատութիւնն : Դեղնած էր, և շրթանցը վրայ բռներ էր արիւնաթորմ թաշիինակ մը :

Չափազանց ծանր բեռ մը վերցնելով, կուրծքի երակներէն մին բրթեր էր :

Տանիէլ Սիւլիվան անկողին մտաւ՝ ըսելով . « Բան չէ, կ'անցնի : » Բայց հետեւալ օրն ալ չի կրցաւ ելլել : « Բան չկայ, ըսաւ դարձեալ մեզ համբուրելով : Քանի մ'օր կը հանգչիմ և կ'անցնի : »

Սակայն մայրս նշան մ'ընելով, աղքատաց բժիշկը կանչելու դացի : Բժիշկն հօրս վիճակը քննեց, բազկերակներն նայեցաւ, լայն կուրծքը վննեց, հաղալ տուաւ եւ սպա գնաց :

Մայրս, որ մինչեւ սանդուխին դուխն ետեւէն գացեր էր, չէր դար : « Գնա՛ տես ո՛ր է » ըսաւ ինձ հայրս :

Տեսայ որ դրան ետին աստիճաններէն մէկուն վրայ նստեր էր արտասուազին : « Կրէկօրի, Կրէկօրի, ըսաւ զիս կուրծքին վրայ սեղմելով, հօրդ մ'ըսէր որ լացի, և դու ալ մի լար ո՛չ անոր և ո՛չ եղբարցդ ու քերցդ առջեւ : »

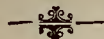
Բժիշկը երկու երեք օրն անգամ մը կուգար : Մայրս Մեսիային սպասելու պէս կը սպասէր անոր : Ամէն անգամ դացած ատեն տանն դրան ետին հետը քիչ մը կը խօսէր և ժպտելով ներս կը մտնէր . այս ժպտն գոհ չէր ըներ զիս, և կ'ուզէի հասկնալ թէ բժիշկն ինչ բեր էր : Մայրս կը լռէր : Ուղղակի ամուսնոյն կ'երթար, կը համբուրէր զայն, անկողնոյն մէջ կը շտկէր, սպա գործը ձեռք կ'առնէր և չէի հասկնար թէ իրաւցնէ մտիթարեալ է թէ վշտացեալ :

Ժէննի և ես, իրեն օգնելու համար, տանը գործերը կ'ընէինք : Ժէննի պզտիկները կը հաղուեցնէր և կերակուրը կը պատրաստէր . ես ալ բան առնելու կ'երթայի : Միւսներն անկիւն մը կը խաղային :

Հայրս զամէնքս իր բոլորտիքը տեսնելով գոհ էր : « Քիչ մը հիւանդ ըլլալն աղեկ է, կ'ըսէր մօրս ձեռքէն բռնելով, մարդ կը հանգչի : »

Երբեմն քովը կը կանչէր զայն . « Դու ազնիւ կ'ին մ'ես . ինձի պիտի չփացնես . եթէ հարուստ ըլլայի, բժշկուել չէի ուզեր :

Շարունակելի

ՕՂԱԿԱՌՈՅՑ ԴՂԵԱԿՆ

ՕԳԱԿԱՌՈՅՑ ԳՂԵԱԿՆ

Ա.

Մինչ ծառոց տակ մեղմնատանն
Երգն ի բերան թռչունը խոյտան
Ժիր արթուն ,
Եւ շնչաւոր էակը ամէն
Գարնանային մի պար կազմեն
Եռանդուն .
Մինչ վարդերով լի են դաշտեր ,
Եւ գոյնգոյն թիթռանց վաշտեր ,
Փափկաթիւ ,
Սլանալով , եղեմնաբոյր
Գողարիկ ծաղկանց հազար համբոյր
Տան թիթեւ ,
Մինչ կապտագոյն երկնից վերեւ
Լուսաճաճանչ փայլուն արեւ
Կը շողայ ,
Ծովեզրին մօտ դեռնատարած ,
Ո՛ւր կը նայիս սյդպէս թմրած ,
Ո՛վ տղայ :
Ինչո՞ւ աչերդ յառած , խոհուն ,
Յուզեալ դիտես եթերն անհուն .
Ո՛հ ինչո՞ւ
— Հոգւոյդ , սրտիդ մէջ մանկական ,
Ըսէ՛ , բանի՞ երազներ կան
Մեզմի չու :
Զուարթածեմ՝ ամպոց նման
Քանի՞ ցնորք գունդ ի գունդ ման
Գան ի բեզ .
Եւ քանի՞ խօլ իղձեր կայտուն ,
Եւ սրտիդ մէջ նախանձ վառեն
Հոգեկեղ :
Աչացդ առջեւ ունի՞ս (անշուշտ)
Դալարագեղ լեռան մի կուշտ
Մի գրեակ ,
Ահեղակազմ՝ և դրօշազարդ
Ոյր գոյութեանն իսկ միտքդ ց'արդ՝
Չ'էր տեղեակ :
Դու նորա տէ՞րն ես ինքնիշխան .
Միթէ ոտիցդ բրբ՛ր կոխան
Այն ամէն
Չար ասպետներն որք անկասկած
Զքեղ ընկճել էին եկած
Չորս կողմէն
Ունի՞ս իբրեւ զինանշան
Մի նազելի փափկիկ շուշան
Որ՝ յաւէտ ,
Կատարելով բեր ելեւէջ

Կը ծածանի եթերին մէջ
Խնկաւէտ :
Քեզ կ'ողողէ՞ն պատիւ եւ փառք .
Ունի՞ս յիսուն ծառայ , վեց կառք ,
Քսան ձի .
Եւ իբրեւ մեւկ — երբ դայ կատու —
Դողայ քենէ մէն հարկատու
Գիւղացի
Կայ՞ դղեկիդ պատերուն տակ
Մի մրմնջող պայծառ վտակ
Մեղմնահոս ,
Որ սուրսուրայ գիշեր և տիւ ,
Եւ ուր գորտեր ցատկեն անթիւ
Հոն ու հոս
Շուրջն ընդարձակ կայ՞ մի անտառ
Ոյր մէջ զուարթ և միշտ կայտառ
Մի դաշնակ՝
Զերթ նուագներ որք դան դրախտէն ,
Անո՞յշ երգե՛ր՝ քեզ կը պատեն
Շարունակ :
Դղեակդ ունի՞ մարմարակուռ
Մի զարդարուն փոքրիկ մատուռ՝
Ուր արագ ,
Մէն կիւրակէ և տօն օրէր
Փութան լսել գիւղացիներ
Պատարագ :
Ունի՞ս շքեղ մի զինարան
Մի հնութեանց շտեմարան ,
Փառաւոր ,
Ժանգոտ սուրեր , գոռ վահաններ ,
Կոտրած տէգեր , սաղաւարտներ
Դարաւոր . . . ,
Եւ կայ՞ մի ծեր սրսորդապետ ,
Վարժ շունչու խոյտաբեզտ
Գումարտակ ,
Ոյց հետ երթաս ամէն անգամ
Որսալ կաքաւ , պծեամն և կամ՝
Նապաստակ
Արդէն շնորհած է քեզ Երկին
Ազնուատոհմ գողտրիկ մի կին
Գեղանի ,
Որ արժանիք ունենայ բիւր
Քեզ կենակեց լինի և հիւր
Ընդունի
Ունի՞ս արդեօք . . . — բայց մի գուցէ
Երազդ համեստ վիճակ մ'հայցէ
Ի վերուստ .
Եւ նախադաս համարես միշտ
Խրճիթի մէջ ապրել անվեշտ
Քան հարուստ ,

Եւ մի գուցէ բաղձաս մի արտ ,
Շատ մ'ոչխարներ , կովեր պարարտ ,
Մի ջուր բուղի ,

Որով մէն ամ, մեծ դիւրութեամբ
Յառաջ բերես դդում, կաղամբ
Մեծագլուխ . . . ,

Որով բուսնին առատօրէն
Սոխ և հաճար , գարի , ցորեն
Եւ խաղող ,

Չ'անոնք ծախես և փոխարէն
Քաղաքացիք քեզ վճարեն
Առատ փող .

Եւ երբ ձմրան սուռամանիք
Հասնին ծածկել ամէն տանիք

Ու դաշտեր ,
Բոցաճարճատ կրակին դէմ ,
Իբր հիւրասէր աղնուադէմ
Տանուտէր .

Ընկողմանած , շուրջդ ալեւոր
Այր ու կինէր ժողվես բոլոր ,
Եւ անհոգ ,

Հանգստացած ամէն կողմէ
Լսես անձայն ինչ որ պատմէ
Ամէն ոք . . . :

Բ .

Ե՛լ ու կանգնէ , անփորձ տղայ ,
Միտքդ երազոց մէջ կը լողայ ,
Եւ այդպէս

Այն մանկութեան ժամերն անդին՝
Չ'որս քեզ նուէր տուաւ Երկին՝
Կը վառնես :

Ե՛լ ու կանգնէ . ժիր և ժպտուն
Գնա մանեկ դու վարժատուն
Եւ ջանա՛

Ուսուցչիդ դէմ, դքօն եւ հեզ ,
Լինել և սովորիլ ինչ որ քեզ
Դաս տայ նա :

Պիտ' այն ատեն տեսնես թ'անպէտ
Բան է կոչուիլ մեծ կամ ասպետ ,
Եթէ՛ մարդ .

Չ'է կարգացած գրքեր անթիւ ,
Չ'ունի ուսմունք իբրեւ պատիւ ,
Իբրեւ զարդ ,

Պիտ' համոզուիլ թէ աշխարհի
Մէջ ոչինչ է այնքան բարի
Եւ վեհմ ,

Քան թէ ուսումն և գիտութիւն .
Եւ ոչինչ վա՛տ քան ծուլութիւն ,
— Գե՛ղ կ'ըսեմ ,

Ե՛լ ու կանգնէ , եւ գլխիկոր
Փութա՛ գնալ դու ամէն օր
Վարժատուն ,

Եւ հոն կրթէ միտքդ անվհատ .

— Հոգ չ'է՛ լինիս անտէր , աղքատ ,
— Լե՛ր գիտուն :

ԱՂԵՔ. Գ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՄԵՐ ԵՐԿՐԱԽՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆԸ

ԵՒ

ԻՒՐ ԅՕՐԻՆԻՉՆ

(Շարունակութիւն , տես Տետր 17)

Մարդուն մարմնոյն սոյն կերպարանը
և ձեւն ամենէն լաւագոյնը կը նկատուին ,
նորա համար իբրեւ մարդ , և ամենէն չը-
նորհալին թէ՛ չնչած և թէ՛ դործած ժա-
մանակ : Եթէ մտօք մարդ ըլլար և մարմ-
նով սողուն , չ'պիտի կրնար իւր զբաղ-
մանց համար հարկ եղած արագութեամբ
տեղէ տեղ շարժիլ . եթէ չորքոտանիի
ձեւ ունենար , իւր ձեռաց օգուան պիտի
կորսնցնէր , որք Աստուծոյ նմա պարզե-
ւած ամենէն օգտակար դործիքն են : Ի մի
բան , իւր ընդունած ձեւէն ունէ ուրիշ
ձեւ խիստ անյարմար պիտի ըլլար մար-
դուն համար : Մարդս ունի մեծաքա-
նակ ուղեղ և ծանր գանկ , զոր տաղտկա-
լի պիտի ըլլար տանիլ անասնոց եղանա-
կաւ , եթէ մասնաւոր միջոցներ հայթայ-
թուած չըլլային զայն կրելու համար :
Ուստի մարմինը շինուած է ուղիղ , և գը-
լուխն կը կենայ կոճղին վրայ : Մարդ-
չունենալով թանձր ծածկոց , ոչ եղջիւր
պաշտպանութեան համար , ոչ թեւ թրո-
չելու համար , բաւական հեւին տեսնե-
լու եւ վտանգէ զգուշանալու համար , և
ուղիղ դիրքն կուտայ նմա ամենէն ըն-
դարձակ տեսողութիւն :

Ոսկրային կմախքն պիտի զարդարուի
սրտով , թոքերով , մկանունքով , և զգա-

յուրթեան գործարաններով . և վայելուչ կերպն որով սորա ղետեղուած են , արժանի է ուշադրութեան : Աչքերն որ պահանորդներու կը նմանին , դրուած են գլխոյն բարձր աշտարակին վրայ , ուր հաստատուն ոսկրին մէջ նոցա համար խոռոչներ փորուած են : Ականջներն իրենց պաշտօնը անթերի կատարելու համար դրուած են մարմնոյն ամենէն վերի մասին վրայ , մին աչկոյն և միւսն ձախ կողմը : Լեզուն որ ճաշակեկաց և քիթն որ հոտոտեկաց զգայարանն է , իմաստութեամբ դրուած են ուղեղին մօտ , որ պատասպարուած է գանկին ոսկրներով : Ձեռքն հոն է ուր ուէ առթիւ կրնայ օգնել և պաշտպանել . սրունքներն և ոտքերն մարմինը կրելու և դայն շարժելու ամենէն յարմար դիրքն ունին : Մարմնոյն միջավայրն կը գտնուի սիրտն , որ մէկ վայրկենի մէջ ութսուն անգամ կը բաբախէ , և ունի երկու կարգ խողովակներ , որոց առաջինը արիւնը անկէ կը տանի , և միւսն զայն կրկին անոր կը բերէ : Սիրտն բարձր լաւագոյն կրնար փնտռէ պաշտպանուիլ քան այն տեղն յորում կը գըտնուի ողներով և մտով ծածկուած : Այսպէս պատասպարուած են նաև թոքերն իրենց հազարաւոր փոքր փամփուշտներով , որք կը ձգտին և կ'ամբիփուին : Աղիքներն ղետեղուած են հոն ուր մարմնոյն հաւասարակշռութիւնը չեն խանդարեր , և կրնան իրենց պաշտօնը կատարել ըստ արժանւոյն և լաւանց փնտռու : Յետոյ քննեցէք մկանունքը , ջիղերը , երակները , շնչերակները , եւ : Ինչպէս կրնային նոքա աւելի ասպարով ըլլալ քան շարուելով եւ հաստատուելով ճիշդ հոն ուր զայն կը գտնեմք : Վերջապէս մարմնոյն համար ինչ լաւագոյն ծածկոյ կրնամք գտնել քան մորթն , զոր իւր Արարիչն տուած է անոր , և որ խիստ զգայուն է և ամեն շարժման

կը յարմարի :

Խորհեցէք այս ամենուն վրայ , և յետոյ ղիտեցէք թէ սոյն ոսկրային հաստատութիւնը և մեղէն ծածկոյն , ի մի բան մարմինը , ինչպէս հոս հոն կը տատանի , կը ցնդի , կը գլորի , սակայն իւր մեքենական կազմուածքին մէջ մանր խանդարում մը յառաջ չգար : Կը պարեմը , կը ցատկեմը , յաճախ կը ցնցուիմք , մեր անդամները կ'ողորին , և կ'իյնամք սուանց ծանրապէս փնտսուելու : Ինչպէս իւրաքանչիւր մաս պնդապէս ասպարովուած է , որպիսի խնամով չղջապատուած է պատասպարիչ թաղանթներով և ճարպի պարկերով :

Ոսկրներն չալիտի կարենային երբեք այս հարուածներուն տոկալ , եթէ խորին իմաստութեամբ ձեւակերտուած և միացուած շղլային , և աստիճան մը առաձգութիւն չունենային : Կմախքէն ոսկր մ'առնումք և տեսնեմք թէ ինչէ կը բաղկանայ : Դրէք զայն կրակի մէջ , և կը տեսնէք որ կը սեւնայ , որովհետեւ զայն ծածկող նուրբ թաղանթը ածուխի կը փոխուի : Խոռոչներուն մէջ համբարուած իւղն այժմ դուրս կուգայ , կը վառի և բոլորովին կը ցնդի : Ոսկրն դարձեալ կը սալիտականայ , և այլ ևս չալիտի փոխուի ցորչալի կրակի մէջ թողուի : Եթէ այժմ կ'ըլնուեմք , պիտի գտնեմք որ իւր ծանրութեան զրեթէ կէսն կորսնցուցած է . եւ եթէ ուղեմք , կրնամք զայն շատ դիւրութեամբ կոտրել , զի իւր բոլոր կարծրութիւնը գացած է : Ոսկրն մակերեւութին վրայ կը տեսնեմք շատ մը խիստ փոքր ծակեր , յորս կը գտնուէր կեդանական մասն , որ այրեցաւ , և ոսկրին մէջ պիտի գտնեմք խոռոչն որ ծուծը կը պարունակէր :

(Շարունակելի)

ԱՌՏՆԻՆ ՑՆՑԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՆ ԲԱՐՈՑԱԿԱՆ ԿԵԶՄԱՌՈՐԱԹԻՒՆԸ

(Շար. տես տետր 11)

ԴԱՍ Դ.

ԲՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳՈՒՄԱՐՈՒՄՆԵՐ. — ՏՕՆ
ԵՒ ՀԱՆԴԵՍ. — ՄՏԵՐՄԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ.

Բնտանեկան զուամարումներ. Առ հա-
սարակ երեկոները կ'դումարուին ընտա-
նեաց բոլոր անդամներն նոյն յարկին տակ:
Հայր, մայր և դաւակներ՝ ամէն առօրին
գործերէ ու հոգերէ ազատ՝ կ'միանան
որ իրարու հետ խօսակցին, խորհրդակցին
և Կրօնուն: Այս մտերմական զուամա-
րումները սրտի և մտքի արիւնքով կ'բերեն
միայն՝ երբոր անոնց մէջ միութիւն, սէր
վստահութիւն և յարգանք կ'տիրեն: Մայ-
րըն կ'գուրգուրայ, կ'հրճուի, կ'հպար-
տանայ այդ սիրայօղ շրջանին մէջ և ան-
բացատրելի խնդութիւն կ'զգայ: Հոգասէր
է՝ և փոյթ կ'տանի որ իր սիրուն զուակ-
ներն և վստահարեկ ամուսինը մի քանի
անդորր ու հէշտ ժամեր անցնեն: Ամենքն
երջանիկ ու զուարթ կ'երեւին, և եթէ
նեղութիւն, վիշտ և ցաւ մ'ունենան ի-
րարու հաղորդեն, կ'մխիթարուին և յու-
սոյ նշոյններ կ'փայլին գէմբերու վրայ:
Հայր մը կը մոռնայ սրահ մ'իր ծանրու-
թիւնն, մասնակից կ'լինի իր դաւակաց
խաղերուն, հարցումներ կ'ընէ խնդագին
անոնց օրական աշխատութեանց վրայ,
կ'սլատմէ այլ և այլ ախորժելի վէպեր կը
կարդայ կամ կարգալ կ'տայ բարոյական
սրահութիւններ և կ'ջանայ սիրով եւ
հրահանգել: Ինքն անսպասուած ախորժ
կ'զգայ թոթովել թրթրակ լեզուներու
հետ, մանկիկ կ'լինի մանուկներու հետ,
կ'ծիծաղի, կ'երգէ հայրենի երգեր: Հօր
և մօր միակ նպատակը պիտի լինի այս
անմեղ զրօսանաց ժամանակ ամրապնդել

ՀԱՏՈՐ Բ

ընտանի սիրոյ և վստահութեան կտակերն
ու ոգեւորել անմեղ ու անկեղծ սիրտեր,
որով և նոր կեանք ու արիւնքիւն ստա-
նալ՝ աշխարհային նեղութեանց և արկած-
ներու դէմ մաքաւելու:

Այս պարզ նահապետական կեանքն շատ տե-
ղեր Հայոց աւանդական մէկ շնորհը դարձած էր,
մանաւանդ երբ ուրիշ ամէն երկրային պարգեւ-
ներէ և վայելքէ զուրկ հայրենի տունն՝ իրեւ
անբռնաբարելի ազաւէն, ամէն ընտանեկան ա-
ռաքինութեանց վաւարանը կ'համարուէր: Այդ
հօրեական յարկին ներքեւ ծնողք կ'մշակէին սի-
րայի յարաբերութիւններ, բարոյական և ազ-
գային ընտիր զգացմանք, տառապանաց և ար-
տաքին անիրաւութեանց դէմ արիական տրամա-
դրութիւններ և միանգամայն բարեկեցիկ վիճակի
մը հասնելու միջոցները կ'ապահովէին: Բայց
տարագրութիւնն, օտարասիրութիւնն հետզհետէ
կ'այլայլէին այդ ընտանեկան կեանքը: Օտարամտ
բարք, խամամութիւն և սովորութիւն կ'եղծէին
հայկական զուտ բնաւորութիւն ու կենցաղ,
խանդակելով նաև ազգային կենսական տարրերն,
և ընտանեկան օտար քաղաքակրթութեան մը
յոռի ազդեցութեանց խաղաղիկ կ'ընեն:

Եւ սակայն թէ ընտանեաց բարոյական լաւ
կազմաւորութեամբ կ'կազմաւորին և ազգայնու-
թեան տարրերն ևս կ'ամրապնդեն անոր կապերն
ու կենսական ոյժերն, պէտք որ Հայք սթափին
և ոչ միայն ազգաշահ դաստիարակութեամբ այլ
և ընտանեկան կենսատու սկզբունքով վերաշինեն
ազգային տունն ու տաճարը:

Ազգային տունը վերաշինելու համար
յարկին ներքեւն գտնուած միջոցներէն
մին է՝ երեկոյեան ընտանի գումարում-
ներն՝ որոց մէջ հայրը կարող է գտնել
անհամեմատ յարատեւ անուշութիւններ,
քան թէ այն վայրերն ու զուարճութիւն-
ները վաղանձուկ ու սնտոյի են և դաւ-
նութիւններն անդարմանելի: Հայր ու
մայր՝ որ իրենց զաւակաց շրջանին մէջ
չեն կարող վայելել այն երջանկութիւնն՝
զոր անոնց անմեղ քայլերն, և սիրուն
թոթովումներն յաւաքադէմ քայլերը և
ուսմանց ընթացքը կ'ընծայեն, անարժան
են այդ ծնողական անուան և անհաւա-

ՏԵՏՐ 48

տարիս իրենց կոչման : Այդպիսի ծնողք արդէն բարոյապէս շունին ընտանիք , քանի որ աւելի կ'սիրեն ապրիլ այն կեանքով որ անկանոն , դժուար էր և մօրի անհատներու բաժինն է : Ընտանի տունը պարտի դպրոց մը դառնալ Հայոցս համար՝ այս վտանգալի ժամանակներն՝ ուր անքուն , չպարուն արտաքին դպրոցներ կան , ուր լուսաւորութեան և բերկրութեան ուսու գոյներով կ'ներկային : Հայ ընտանեկան տունն պարտի լինիլ այժմ ոչ միայն պատուար մ'ամեն համեստ և յառաջադիմասէր հակումներու : Եթէ Անգլիա ունի մեծ ծողովուրդ մը , եթէ Գերմանիա՝ տոկուն և արիասիրտ ազգ մ'է , էական պատճառն այն է որ անոնք ունին նաև ընտանեկական ոգի , ունին տուն (home) տնտեսան , որոց կապուած են իրենց սրտին ու մտքին ամենէ չքեղ արտայայտութիւնները : ՏՕՆ և ՀԱՆԴԵՍ :

Շարունակելի

Մ. ՄԱՍՈՒՐԵԱՆ

ՄԱՍՄՈՒԹԻ ՔԱՐԱՅՐՆԵՐՆ

Ի Ք Ե Ն Թ Ը Ք Ի

(Շար , տես քիւ 16)

Հիւրիներուն քարայրն , որ քարայրնեւրուն մէկ ծայրն է , դռնէն 16 հազարամետր հեռու է :

Ահա հասանք Մամուլթի քարայրին վարի մասն՝ անցնելով ծուռումուռ նըրբողիներու լափերին թոսէ մը , որոց մին , որ միւսներէն նեղ է՝ սա նշանակիչ և ծիծաղելի անունն ստացած է (Գեր Ժորժու լիւսաւորութիւն) :

Այս լափերին թոսէն միշտ իջնելով՝ Աւազակաց քարայրին քառնէն կ'անցնին և և կուգանք Մեռեալ Ծովուն մօտ , ներքին մեծ լիճ մը , որ Սաիւքսի հետ հազարդակցութիւն ունի , այս Սաիւքսի փոքրիկ գետակ մ'է որ հողուն ներքեւ հանգար-

տօրէն իր ընթացքն շարունակելով , անձրեւի ջուրերուն կաթիլովն կը մեծնայ և անշուշտ ստորերկրեայ ջրանցքներով կը միանայ Մեծ գետին , որ լեռան չորս կողմէն կը դառնայ :

Նաւակ մը կը նստիս , որ այցելուաց կը սպասէ զանոնք միւս եղերքը տանելու համար :

Մեռեալ Ծովը տեղ տեղ երեսուն ոտք խորութիւն և 200 ոտք լայնութիւն ունի , ստորին ջուրերն , երբ յուզեալ չըլլան , այնքան թափանցիկ են որ , տակի ժայռերն կրնան տեսնուիլ և նաւակն կարծես օդին մէջ կը ծածանի :

Այս ծովն երբեմն կը յորդի և 60 ոտք կը բարձրանայ . երբեմն ալ ամբողջ ձեռն լին կ'ողողի :

Ոտք գետին կը դնես այս դժոխային լճին երկայնքը քաշելու համար :

Աստ անդ կը կռնէ մենաւոր գորտ մը , զոր Մեծ Գետին ջուրերն այս տխուր աշխարհին մէջ բերած են : Հոս կ'որսացուի այն կոյր ձուկը , որ Մամուլթի քարայրներուն յատուկ է : Այս տարօրինակ կենդանին կենդանածին է և կատարելապէս ձերմակ , աչքի խոռոչ ունի , բայց տեսողութեան ջիւղ ամենեւին : Սաիւքսի մէջ խեղափառներ ալ կան , ձուկերուն պէս կոյր :

Աւելի հեռուն , Մաէլթրուս կոչուած անդունդի մը մէջ զարմանալի տեսակ մը մուկեր դառնաւ են , ձագարի մեծութեամբ , կռնակն մօխրագոյն և փորը ճերմակ . դեղին և սև պիտակներով մոզէզներ որք գլխունուն դուրս խոշոր աչքեր ունին : Կ'ենթադրուի որ այս տեղին մօտ ծածուկ անցը մը կայ , ուսկից այս խորհրդաւոր կենդանեաց նախնիք յաջողած են ներս մտնել :

Մաէլթրուսի անդունդն քանի մը տարի առաջ այցելեց Լուվիլիցի անվախ

երիտասարդ մը , առաջին անգամ ըլլալով . Պ. Օսքար Բոմէթան , ականատես վկայէ մը առնելով , չատ գեղեցիկ կը նկարագրէ այս սոսկալի էջն :

Մամուլի քարայրներուն տէրն , Պ. Բրիթօր , 600 տօլար խոստացեր է Սթէֆան անուն անվեհեր առաջնորդի մը , եթէ սա հաւանէր մինչեւ անդունդին խորն իջնել և իւր վտանգաւոր արշաւանքին տեղեկութիւնը բերէր : Այս մեծկալ գումարն թէ և չատ համ տուաւ այն մարդուն , որ իւր չափաւոր կերպիւր չահարեր գործէն ուրիշ վաստակ չունէր . բայց Սթէֆան մերժեց :

Քանի մը տարի առաջ թէնէստեցի վարժապետ մը , ուսեալ և անվախ մարդ , համարձակեցաւ ընել ինչ որ իրմէ առաջ ոչ ոք համարձակեցաւ ընելու : Երկար պատրաստութիւններ տեսաւ : Երբ օրն եկաւ՝ հաստատուն չուանով մը անդունդն իջաւ մինչև հարիւր ոտք . բայց երբ հոն հասաւ , տեսնելով որ խելքը կը դառնայ , կուրծքը կը սեղմուի և անյաղթելի սոսկում մը կուգայ վրան , կարծեց թէ պիտի խենթեանայ , և զինքը վեր քաշելու համար որոշեալ նշանն տուաւ : Երբ անդունդին բերանն հասաւ՝ մարեցաւ . ետքէն խոստովանեցաւ թէ առաջին ձեմելին դպած ատեն անանկ սոսկում դրացեր էր որ , աւելի կ'ընտրէր մեռնիլ , քան թէ նորէն այս ճամբորդութեան ձեռնարկել :

Այն ատենէն ի վեր մեծկալ գումար մը խոստացուած էր , ով ոք համարձակէր իջնել . քանի մը յանդուգն մարդիկ ձեռնարկեր էին , բայց ոչ մին կրցաւ ի կատար հանել :

Վերջապէս Լուիվիլի երիտասարդ մը , որ վախ ըսուած բանը չէր գիտեր , մինչեւ անդունդին խորն իջնելու դիտաւորութիւն ունենան յայտնեց : Հակառակ իրեն տրուած խրատներուն իր որոշման

մէջ անխախտ մնալով՝ պէտք եղածներն պատրաստեցին : Նէշվիլէն բաւական երկայն և հաստ չուան մը բերել տուին եւ գացին որոշեալ տեղն , այսինքն քարայրին բերնէն ինն մղոն հեռու՝ անդունդին եզերքը :

Նախ չուանին ծայրը ծանր քար մը կապեցին և իջեցուցին՝ մինչեւ որ խորը դպաւ , ինչ որ բաւական տառն տեսց : Խնամք տարին քարն կարելի եղածին չափ ուժով անդունդին մոլորունը վարնելու , որպէս զի խարխուլ քարի կտորուանքն իյնան և ճամբորդին իջած ատեն իյնալով՝ վայն չվիրաւորեն . բաւական ժայռի կը տորուանք թափեցան : Ասոնց անխման հանած ձայնն մինչեւ անդունդին բերանն կուգար՝ որոտման նման : Ներկայ եղողներն սարսափեցին՝ այս մահադուշակ աղմուկն լսելով . միայն անվախ երիտասարդն հանդարտ մնաց :

Գլուխն աղեկ մը պատասպարելէ ետեւ երիտասարդ դիւցաղնը վառ կանդեղ մը առաւ , չուանն մէջքէն անցուց և իջնելու նշանն տուաւ : Այս էջն ծանր եղաւ , որպէս զի վտանգ մը չպատահի : Այսու հանդերձ քարի և հողի կտորուանք ատեն ատեն կ'իյնային ճամբորդին շուրջն : Բարեաղդարար երեք իրեն չի դպան :

Երիտասարդն իջած ատեն՝ կանթեղն չորս կողմը կը պտտեցէր :

(Շարունակելի)

ՄԵԾՆ Ս. ԲԵՐՆԱՐԴՈՍ

Ինչ սոսկալի անտպատ : Ս. Բերնարդոս իրաւամբ այնքան սոսկալի համբաւ մ'ունի : Տարուան մէջ հազիւ 70-80 օր անցքն ձիւնէ զերծ կ'ըլլայ . նոյն իսկ յուլիսին այդ անցքն ապահով չէ : Երբ հոկտեմբերն անցնի , միայն մաքսանենքն իւր մաքսաւորն կ'երթան հոն : Սխալեցա՞յ .

չատ մը Բիէմօնթեցի գործաւորք ևս, որք ուրիշ ճամբայ չունին երթալու, ձմրան ամենասաստիկ օգերուն կ'ընթանան ան-
կից։ Այս աշխատութեան ուխտաւորք յոյսերնին դրած են լերան վրայ կանգ-
նուած վանքին շիրայ։ Եթէ Օսթի կողմէն
ելլելու ըլլաս՝ այս հաշիւն ճիշդ է։ Բայց
նոյն բանը չէ՝ եթէ զուիցերիական կողմէն
ելլելու ըլլաս։ Փորձանքներուն երեք քա-
ռորդն այս կողմը կը պատահին։ Ամառը
ձեան ահագին թաթառներ, որք գար-
նանային ձիւնադէվերու չափ վտանգա-
ւոր են, շատ հեղ իրենց
ներքեւ կը թաղեն մար-
դիկն ու կենդանիներն։
Այն ատեն եթէ չի շար-
ժիս՝ շատ գեշ է։ Հոն
հանդատութիւն մահ ըսել
է։ անդամները մի առ մի
կը թմրին, և եթէ մար-
բօննին չհասնի իւր գան-
դակաւոր շնուրն ու աղա-

BROSS - BOCATIUS

տուժեան բահովն՝ կը լըմնաս, կրճին մէջ ձիւնն երթալով կը հաստցնէ « նաւարեկելոյն պատանքն » և այն ատեն կը մնայ « թշուառութեան խաչ » մը ևս կանդնել ճամբուն եզերքը :

Ահա կը հասկցուի սա տեղի անուններն որք մարդուս սարսուռ կը պատճառեն . Հովիտ Մեռելոց, Լեառն Մեռելոց, Մատուռ Մեռելոց : Գրեթէ ամէն տարի 6

կրօնաւորներէն որն որ ծերանայ, իբր անկար կը զրկուի Մարթինեիի պատըս պարանն : Վանքին մէջ եղածներն են՝ ինչ որ պէտք են ըլլալ, առողջ և առողջ մարդեր, որք, բաց ի իրենց վերարկուէն, աւելի կոյտառ որսորդներու քան թէ թոյլ վանականներու՝ կը նմանին :

Վանքին մէջ բաց ի պառկելու սենեակներէ, որք կրօնաւորի խուցերու շէն նը-

7 զոհ կերթան — առանց հաշուի զնեւու անոնք, որք հազիւ թէ կ'ազատին : Իրաւէ թէ վանականք յողնութենէ չ'են վախնար սոցա համբաւն ալ խիստ իրաւացի է : Այս բարի կրօնականք՝ որք իրենց պատասպարանն ու սեղանն հաստատած են կրճին ծայրը, Օղոտեանց կարդէն են : Թերեւս շատ մը տղաք զանոնք սպիտակ մօրուքով վեհախառ ծերունիներ կարծեն. բայց ինչպէս շատ բանի մէջ, նոյնպէս և այս մասին կը սխալին : Մ. Բերնարդոսի

մանիր, կան նաև մատենադարան մը եւ մատուռ մը. բայց ասոնց ամենէն զատ կան նաև բնական գիտութեան սենեակ մը, հնութեանց մուտէն մը և. սրահ մը, որ կայ դաշնակ և երգէհոն և ուր կըրնաս, երեկոյին, Բ սրիզու Օւէրա թատրոնին նուադածուներէն 2300 մթ. բարձր նուադելով զուարճանալ :

Հոս բնակարանն չէ որ մութ ու տըխուր է, այլ շրջակայն, որ դաղտնի սոսկում մը կ'ազդէ մարդուս : Կէսօրէն վեր-

ըն ժամը հինգէն սկսելով՝ բաց պատուհաններէն ներս ամենակծու օդ մը կը փչէ. ամէն առտու, նոյն իսկ ամառն, վանքին կից փոքրիկ սե լճակին երեսը սառած է : Զուկերն, որք Սընի լեռան լճին մէջ կ'ապրին, հոս չեն կրնար դիմանալ : Յայտնի է որ պաշարի վերաբերեալ ամէն ինչ վարէն բերել պէտք է մարդու կամ ջորի՝ վրայ բեռնելով. այս ևս այդ կրօնաւորաց կամ նոցա Մարրօնիէ կոչուած ծառայից կեանքին մէկ ծանր հանգամանքն է :

Բաւական տա են փորձեցին ժայռերու պատասպարուած մէկ քանի տեղուանքն հերկել. բայց մինչև անգամ Լաբոնիոյ րեճն ու Կրօնէրանտիոյ դեղին արջը, որք չորքոտանեաց ամենէն չարքայներն են, չեմ կարծեր որ հաւանին հոն բնակիլ : Դաւարիք կոչուելու դաւարիք չկայ. ծաղիկ ըլլալով՝ պատկեր միայն կայ : Սակայն կը յիշեմ որ օգոստոսի վերջերը վայրի մանիշակներ գտայ Արամագոյայ սարատափ կոչուած տեղը :

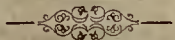
Կրնամք հիմա երեւակայել թէ ճամբորդին վրայ ինչ ազդեցութիւն կ'ընէ վանականաց յարկին տակ, այս անոք բնութեան ծոցին մէջ անցուցած մէկ երեկոյն ու մէկ դիշերն : Կարծես մէկ ոտքն մահուան եւ միւսը կենաց մէջ է : Երբ առաւօտուն ճամբայ չեւած՝ վանքին շուրջն յաճիս, կը տեսնես փոքրիկ քառակուսի շէնք մը, որու վրայ խաչ մը կայ. ասի վերջնական հանգստութեան սրահ մ'է : Հաստ վանդակներուն ետեւէն կ'երևին շատ մը մարմիններ, որք Պոմպէյի մոմիաներուն պէս իրենց կենաց վերջին դիրքը պահած են : Ի հոյ դարձիս . . . ահա խօսք մը, որ դեռ իրականացած չէ անոնց համար. այն տեղի սառնաչունջ օդն չի թողուր որ դիակներն շուտ տարբաղադրուին, և սասնկով՝ ձեան մէջէն գտնուած շատ մը դիակներ ներկայ և ճանաչելի կը մնան :

Ս. Բերնարդոսի շան առասպելն ամենուրեք կայ գրուած : Հոգ չէ որ արդի շունն Վիւրթէմպերկի և կամ թէ Ամերիկայի շանց ցեղէն քիչ մը խառնուած ըլլայ իր ցեղն : Ստոյգն սա է որ, նա հրաշալի ընդունակութիւն մ'ունի թէ՛ պահպանելու և թէ՛ ազատելու : Վանքին մէջ եղած ատենն՝ ճամբարիտ Կերբերոս մ'է. երբ դուրս ելնէ՝ կ'անուշայ :

Այս կենդանիին ամենէն հրաշալի բանն է տեսողութեան ու լսողութեան նըրբութիւնը : Չ'տես տակ ճամբուն հետքը կը գտնէ, հեռուէն մոլորեալ ճամբորդին հոտը կ'առնէ և երբեմն ձիւնադէզի անկումն կանխաւ կ'զգայ : Պէրնի մուսէոնին վերին յարկը պահուած է տակաւին այս կենդանեաց ամենէն հոգեկաւորին, Պարրի անունով շան մը ոսկորներն, որնոր 12 տարուան մէջ քսան հոգի ազատեց մահուանէ : Նորա գլխաւոր յաղթանակներուն մին է տղու մը ազատութիւնն, որու մայրն ձիւնադէզի մը տակ խեղդուեր էր : Պարրի՝ փոքրիկ տղայն աննչացեալ գտաւ ձեան և սառոյցի անձաւի մը մէջ. նախ լեզուաւն անքան շփեց վայն որ յաջողեցաւ կենաց շունչ մը առնել տալ անոր : Ապա դետինը պառկեցաւ և աշխատեցաւ խեղճ տղեկն կռնակը առնել. տղան ալ իր պաղ քունէն արթննալով, ձեռքէն եկածին շալի աշխատեցաւ, վերջապէս կենդանւոյն վրայ ելաւ, ձեռքն անոր ոյժով վզին փակաւ և քանի մը վայրկեան վերջը վանքը կը մոտէր այս նորօրինակ ձիւնորն :

Դիտեցէք որ Պարրի առիթ եղաւ Միւարանութեան օրինաց աւրուելուն : Այդ օրէնքն կ'արգելու որ և է պատուանշան ընդունիլ. և սակայն շանը նշան մը տրուին և վզէն կախեցին : Այս փառաւոր կենդանին մենութեան քաղցրութիւններուն մէջ մեռնելու արժանի էր այսպիսի

անձնուէր և յանդուգն կեանք մը անցընելէ վերջը . Բայց Մեծն Նարոյէոնի կայսրութեան ատենն դեռ ողջ էր : Հինօրեայ ժու լեռնէն այն ատեն ամէն օր Ֆռան սացի զինուորներ կանցնէին և կ'երթային իրենց զօրաբաժնին միանալ յիտալիա : Օր մը այս զինուորաց մին մոլորեցաւ կրճին մէջ և նուաղած ինկաւ ճամբուն վրայ : Երբ սթափեցաւ՝ երեսին վրայ ըլլաւ դաց գաղջ շունչ մը և թեթիւ շփում մը : արտեւանունքը բացաւ և ինչ տեսնէ : Տեսաւ մը հրէշ արիւնալի աջօք, ահագին ծնօտով՝ որ իր վրայ ծռեր էր, կարծես զինքը լափելու համար . Զինուորականն վախնալով՝ խելքը գլուխը եկաւ՝ սուրը քաշեց և կենդանիին փորը խոթեց . ասլա ճամբայ ելնելով՝ դէշ աղեկ ճամբան դըտաւ և վանքին դուռը զարկաւ : Հոն զըլխուն եկածը պատմեց : Երբ այդ կենդանին նկարագրեց՝ ամէնքն յուզուեցան և շանց խղիկն վազեցին . Պարրին հոն չէր : Երբ հով ելլէր՝ սատանայն իսկ չէր կըրնար զայն վար դնել : Մանաւանդ այն օրն այնքան ոռնացեր էր որ՝ ծառայից մէկն վերջապէս նորա շղթայն քակեր էր . Ծուռ մը ցուցուած տեղը գացին : Աւաղ խեղճ շունն փռուեր էր հոն արեամբն կարմրցած ձիւներուն վրայ : Զինուորն իր ազատիչը սպաններ էր :

Փիլիսոփայ մը գետէ մը անցնելու համար նաւակ մը մտաւ :

Ճամբան նաւավարին հարցուց թէ՛ ուսողութիւն գիտէ՞ մի :

« Ուսողութիւն : Ո՛չ , սլարոն :

— Մէլք , վասն զի կեանքիդ մէկ քառորդն կորուսեր էս :

Նոյն միջոցին նաւակն բաղխեցաւ հին ծառի մը կոճղին , որ գետը ինկեր էր . նաւավարն լողալով գետեղըր ցատկեց և

մէկէն ի մէկ հարցուց փիլիսոփային ,

« Պարոն , լողալ գիտէ՞ք :

— Ո՛չ :

— Ուրեմն ըսաւ նաւավարն , ձեր ամբողջ կեանքն կորսուած է , վասն զի նաւակն սլիտի ընկղմի :

Նաւակին մէջ երրորդ անձ մ'ալ կար , որ առանց ձայն հանելու մտիկ ըրեր էր այս խօսակցութիւնն : Երբ նաւակն ընկղմեցաւ , փիլիսոփային մազերէն բռնեց և գէպ ի ծովեղըր լողալով՝ զայն ողջ հանեց : Այն ատեն խօսքն ուղղելով այլալեակ փիլիսոփային և նաւավարին , որ նաւակը կ'ողբար : « Երկուքդ ալ անիրաւ էիք , ըսաւ . դո՛ւ , փիլիսոփայ , որ բանի տեղ չի դրիր մարմնոյ վարժութիւններն . և դո՛ւ , նաւավար , գիտութիւնն արհամարհելու : Մարմնամարդութեան շնորհիւ՝ քեզ խեղդուելէ ազատեցի , փիլիսոփայ : Գիտութեան շնորհիւն ալ կըրնամք քեզ լաւ խրատ մը տալ , նաւավար : Բու նաւակդ գէշ շինուած ըլլալուն՝ առաջին բաղխման սլիտի ընկղմէք : Երբ ուրիշ մը գնես՝ նաւուղիդ մը խորհուրդ հարցուր : »

Աղբիւ ընթերցողներս .

Նախորդ թուով խոստացայ ձեզ՝ ձեր գրական աշխատութեանց պատասխաններն « Բուրաստանի » միջոցաւ տալ , ինչպէս որ կը տեսնէք խոստումս չեմ մոռնար :

Պ. Ֆ. Ի Մարաշ . Գարնան վրայ բանաստեղծութիւն մը յօրիներ էս , բայց արդէն եղանակն անցած լինելուն պէտք է սպասես յաջորդ գարնան : — Պ. Մ. Տ. Ի Պօլիս : Թարգմանութիւնդ կարդացի , լաւ թարգմանուած է՝ բայց « Բուրաստանի » մէջ հրատարակուիլ կարելի չէ : — Պ. Խ. Մ. Ի Կիւսասոն . Լաֆօթէնի « Կաշնին և Նշեգը » , ոտանաւոր թարգմաներ էս , բայց շատ բարձրերէն սկսեր էս : — Պ. Մ. Ա. յիւսկիւտար . Առակախօս պարոն , չե՞ս գիտեր որ ընտրած նիւթիդ վրայ ճարեղու համար փորձառութիւն պէտք է : — Պ. Խ. Օ. Շ. յիւսկիւտար , Թարգմանութիւնդ աչքէ անցուցի , կարելի է որ մը

տպուած տեսնեո զայն : — Պ. Լ. Բ. Մեծնաո նէ
լաւ պատմարան մը պիտի ըլլաւ . բայց մինչեւ
այն ժամանակ աշխատիլ պէտք է : — Պ. Լ. Բ.
ի Գատըքէոյ : Անցցեալ , փոքրիկ բարեկամն
ի՞նչ գողտրիկ բանաստեղծութիւն մը յօրինէր ես .
չիտակը 40 տարեկան տղու մը համար շատ
մեծ քայլ մ'է այդ , միայն թէ յաճեալը չափած
ժամանակդ խելքդ գլուխդ ժողկելու ես որպէս
զի « Բուրաստանի » դռները բանալք : —
Պ. Յ. Ա. յիւսկիւտար . Ոճդ շատ գեղեցիկ է և
ներդաշնակ , բայց մեղք որ նիւթդ շատ տխուր
է , և մեր նպատակն ալ տղաքներն գրօցնելով
կրթել է այս անգամ գրութիւնդ չպիտի կրնանք
հրատարակել : — Պ. Կ. Մ. յԱտանա , էթէ
ուղղագրութիւնդ ուղղելու ըլլաւ և գերդ մաք-
րելու աշխատիս և քիչ մ'ալ նամակագրութեան
կանոններն չշեղելու խօսք տաս՝ ուրիշ օր մը
քեզի հետ ալ կը տեսնուինք : — Պ. Վ. Գ. Իթը-
րբօրի : Երկու թարգմանութիւններդ ալ կարգա-
ցի , բայց նոցա անմիջապէս հրատարակումն չի
տեսնելուդ համար փոխանակ յուսահատելու եւ
անհամբերութիւն ցցնելու , աշխատելու ես ան-
սխալ և հայերէն թարգմանելու , ապա թէ ոչ օ-
գուտ չունի : — Պ. Տ. Ե. Ի Պարտիզակ : Առա-
ջին գրութիւնդ չպիտի կրնանք հրատարակել . . .
իսկ երկրորդ գրութիւնդ պէտք էիք շարաթա-
կան Աւետարելին ուղղել : — Բ. Ն. Էֆէնտի
Եթողկաթ : Երբ փոքրիկ ընթերցողներուն ծա-
շակին յարմարիւր ձեր բանաստեղծութիւնը , եւ
մեր նպատակն ալ բոլորովին դուրս է :
Այսանդամ շատերիդ տխուր պատասխաններ
ոտացաք , ես ալ կը ցաղիմ . բայց ի՞նչ օգուտ :
Գոնէ ասկէ վերջը էթէ թարգմանութիւն մ'ընե-
լու ըլլաք՝ դադ . կամ անդդ . բնագիտն միասին
զրկեցէք՝ որպէս զի մուծ տեղերն լուսարաններով
հրատարակել կարողանամ :

Յարգանք Ձեր փոքրիկ ձեռքերը կը սեղմէ
ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԹԻԻ 10 ՀՆԵԼՈՒԿԻ

Ո Ս Ո Խ
Ս Ո Խ
Ո Խ
Խ

Հետեւեալ գեղեցիկ պատասխանով՝ առաջին
անգամ լուծեց Ազ. Օր. Իսկուհի Գալճեան աշ.
Ս. Հոխիսիմեանց վարժարանին Օրթաքէոյի :

Դանակ մ'առած գահճի պէս —

Ահա կուգամ կարել ես ,

Նախ ՈՍՈՒՆ որ շատ կ'ատեմ .

Ահա զայն կը գլխատեմ :

— Եւ նա խկոյն կը փոխուի

Մի մերթ կծու մերթ անուշ

ՍՈՒԻ՛ որ խիտ շատ կ'ուտուի :

— Կը գլխատեմ — Իբրեւ փուշ

Ոխն սրտի մէջ կը մխուի ,

— Կը գլխատեմ — և հիմայ

Խ տառնաւորն կը մնայ :

Ձեմ բանաստեղծ որ առ քեզ

Գողտրիկ մի քերթուած ձօնեմ ,

Միայն զքոյդ ի քոյոյ

Ահա քեզ մատուցանեմ : Խ. Գ.

Եւ յետագայ կարգաւ նոյնպէս ոտանաւոր պա-
տասխաններով լուծեցին . — Պ. Պ. Մ. Պարթեւ-
եան : — Լ. Ան. Յ. Աջապահեան : — Սիմօն Սի-
մօնեան : — Յակոբ Ա. Պաղպաղեան , (յԱտափա-
ղար) : — Ա. Դ. Ս. Փրկչի հիւանդանոցի Որբը : —
Ե. Գ. Լաթիֆեան : — Խ. Օ. Շամլեան : — Ար-
մենակ Կիւմիւշկերտան : — Օննիկ Գ. Մօղեան :

ՀԱՆԵԼՈՒԿ 11

Դանելի ութն տառ ,

Որ լինէր մի բառ

Կարենայիբ շուրջն զրօներ ,

Սպառել բոլոր տառեր .

Վերջաւորած երկու զրօներ :

Ձրլլայ որ գքեղ շուարեն :

Ձի ծանօթ տառեր են .

Գտիք թէ ի՞նչ են :

Աշկ . Հայկ . Կրթաբնի ՍԻՄՍՆ ՍԻՄՕՆԵԱՆ

Այն հանելուկն լուծողին՝ հեղինակին կողմէն
խոստացուած է ոսկեգօծ գրքոյկ մը նուէր :

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉՔ — ՆՅԱՆ Կ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ Ս. ՏԵՕՎԼԵԹԵԱՆ
ի Տպարանի Զարդարեան . — Պոլիս, Սուրբան — Համամթիւ 14